

Eşik Mekân Olarak Göçebe Ses Peyzajları¹ Nomadic Soundscapes as Threshold Spaces

Sena KARAHAHAN²

Öz

Fiziksel ve kültürel anlamda bir göçer olarak ele alınan ses, mekânın gündelik hayatta yeniden üretimin kritik ögesi olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda toplumsal mekânın bir unsuru olan kültürel ses peyzajları, toplumsal süreçlerin oluş boyutunu anlamaya imkân veren eşik mekânlar olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ses Göçü, Göçebe Ses Peyzajları, Gündelik Hayat, Eşik Mekânlar.

Abstract

The sound, which is regarded as a nomad in the physical and cultural sense is evaluated as the critical item of reproduction of the space in everyday life. In this context, cultural soundscapes, which are an element of social space, are considered as threshold spaces allowing to understand the dimension of social processes.

Keywords: Sound Migration, Nomadic Soundscapes, Everyday Life, Threshold Spaces.

Giris

Ses bir enerjidir ve kaynağından çıkışıyla birlikte çok yönlü (*omnidimensional*) olarak yayılır, bağlamından kopmadan temas ettiği yüzeylerle değişip yeniden şekillenerek, başka enerjilere dönüşerek ilerler ve kaybolur. Ses kritik önemini vurgular nitelikte birçok alanda kendine kolay bir şekilde yer edinmektedir. Bir asırlık tarihi olan ses çalışmaları (*Sound Studies*) pek çok farklı disiplin için yöntem hâline gelmektedir.³ Bu çalışma, sesi fiziksel çevre ve kültürün bir bileşeni olarak değerlendiren ses peyzajı (*soundscape*)⁴ teriminin sağladığı kavramsal alandan faydalanmaktadır; bu alan tartışmanın ses, zaman, mekân, beden, sınır, eşik, tarih, oluş, ritim, gündelik hayat, göç, topluluk elementlerini bir arada inceleme imkânı sunmaktadır. Makalede, sesin hareketiyle gündelik hayatın dinamikleri ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda gündelik hayat, tekrarlar ve beraberinde ritimlerle şekillenirken kendi coğrafyası ve yeriyle sürekli kurulmakta olan bağlantılar oluşturur. Gündelik hayat bağlamında ses fiziksel/ölçülebilir bir inceleme alanı sunduğu kadar kültürel yapının görünmez dokusunun kurucu elemanı olarak değerlendirilmektedir.

Hareket hâlinde, sürekli göçer olan, an ve an değişmekte olan ses, bu bağlamda şehir dinamiğinin kritik bir unsuru oluşturur. Paylaşımı kaçınılmaz kılan ses, oluş ve yok oluş arasında

¹ Makale başvuru tarihi: 01.12.2017, makale kabul tarihi: 07.03.2018.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler, sena.karahan@gmail.com.

³ Ses, tarih, felsefe, sosyoloji, etno-müzikoloji, müzikoloji, antropoloji, sanat, mimari, arkeoloji, kültürel çalışmalar, medya çalışmaları, cinsiyet çalışmaları, teknoloji, fizik ve birçok farklı disiplinin yöntemi hâline gelmektedir (Strene, 2012).

⁴ Ses peyzajı 1960 yıllarda Murray Schafer'in öncülüğünde bir araştırma alanı olarak geliştirilmiştir. Öncelikli çalışmalar insan kulağı, işitsel ortam ve toplum ilişkisi üzerinden kurulurken 1990'lı yıllarda çalışmalar, doğa ve insan kaynaklı bir dengeye ulaşmış ve bir çok farklı disiplinle ilişkilendirilmiştir; akustik, mimari, antropoloji, ekoloji, iletişim tasarımı, insan coğrafyası, dil bilim, hukuk, edebiyat, etnoloji, medya sanatları, müzikoloji, gürültü kontrolü, din araştırmaları, politika, pedagoji, psikoloji, tıp, teknoloji, sosyoloji, şehir planlama gibi (Zhang ve Kang, 2007).

varlık gösterirken; sürekli kurulmakta, değişmekte olan toplumsal örüntünün âdeta fiziksel ve sembolik bir ifadesine dönüşebilmektedir.

Şehrin dinamiklerinin yoğunlaştığı, madde ve insan göçüyle merkezlerde oluşan çoklu potansiyeller, çoklu ses kaynakları olarak değerlendirilerek an ve an kurulmakta olan ses peyzajları paylaşım ve geçiş alanı olarak; eşik mekân olarak ele alınmaktadır. Gündelik hayatın moleküler farklılaşmasına (Stavrides, 2016: 216) ve mekânın yeniden üretim süreçlerine kültürel bir hemzemin sunan sokak kotunun⁵/mekânın akustik politikasının değerlendirilmesi, sürekli kurulmakta olan toplumsal mekânı anlamada bir yöntem olarak sunulmaktadır.

Uzamsal ve Zamansal Olarak Kültürle ve Toplumsal Mekânla İlişkilenen Yapıya Ses

Ses kaynağından hedefine ulaşana kadar bağlamından kopmadan farklı deneyimler üretir. LaBelle (2010), sesi, kültürün derin ve yayılmış bir ifadesi olarak ele alır; tek bir seste bir tarih ve kültürün bulunabileceğinden bahseder. Bir enerji olarak var olup sürekli olarak dönüşmekte olan ses, çokluğa imkân veren, paylaşımın alanına, “boşluğa” yayılır. Ses geçmişle gelecek arasındaki karmaşık sürecin “şimdi”si olarak bulunur. Bu şimdi hep burada olan sesin varlık ve yokluk paradoksudur (Voegelin, 2010), bir anı ifade eder ve hemen sonrasında farklılaşır. Ses, ilişki bir alan, dağınık, yönelimsiz bir buluşma noktası, bedenler ve şeyler arasında bir mekân, girişimin, gürültünün, sınır aşımının samimiyet coğrafyasını yaratır (LaBelle, 2010: xvii).

Dinamik ilişkilenemenin, enerji aktarımının, paylaşımın kurucu ögesi olarak, LaBelle (2010) sesi “an” olarak duyabileceğimizi söyler. Sesin hareketi (yansıma, yutulma, saçılma, dağılma, kırılma), işitsel mekânın geçiciliğini beraberinde getirir ve bu bağlamda anı kuran ses, mekânı da sürekli ve geçici olarak kurar. Nesnesi ve öznesi olan bireylerle işitilen, duyumsanan mekân, potansiyel olarak topluluğu/cemaati oluşturur. Kaçınılmaz bir paylaşım ve bir aradalığın kurucusu olarak ses, bedeni, topluluğu, toplumsal olanı kapsar.

“İşitsel bilginin dinamiği, bireye ait olmadığı hâlde kişide mahremiyet hissi uyandıran, ortak mekânlar yaratarak, güncel olan içerisinde hareket etme imkânı verir. Ses daima bana ait olan ve olmayandır; onu ne uzun süre tutabilirim ne de onun gezgin enerjisinin tamamını duraklatabilirim. Ses ayırım gözetmeyendir.” (LaBelle, 2010, s.xvii)

Ayırım gözetmeyen ses ve nüfuz ettiği toplumsal mekân, kültürel bir ses peyzajı sunar. Kentin coğrafi yapısı, faunası, yapı çevresi, ekonomik dinamikleri, teknolojisi, nüfusu, inanç ve yönetim sistemleri kentin kültürel ses peyzajını kuran ses kaynaklarıdır. Bu bağlamda kentsel ses peyzajı (*urban soundscape*) tanımlı ve geniş bir inceleme alanı sunar.

Metropol gibi kitlesel yığılmalar; milyonları ters bir orantıyla, görece küçük yüzey alanında barındıran kentsel yapılaşmayla gerçekleşir. Metropolün merkezlerinin ve bağlantılarının barındırdığı potansiyellerin oluşturduğu kentsel ses peyzajları, yığınların, çoklukların, herhangiliklerin biriktiği, barınabildiği, üst yapının ve alt yapının tanımlı-tanımsızlıkları üzerinden kendini kurar.

Şehrin kültürel ses peyzajında, kitlesel medya, vapurlarda tek kanalla tartışmayı halka açabilir. Toplumsal huzurun temennisi olan anonslar medeni bir dil olan İngilizce ile tekrar edile-

⁵ Sokak kotu burada kültürel bir hem zemin olarak; kimlik tanımlamayan, kitle hareketinin, dinamik, toplumsal, paylaşım mekânı olarak ele alınmaktadır; Sütüasionist Enternasyonal'in öncülerinden Guy Debord'un coğrafi çevrenin (bilinçli olarak düzenlenmiş olsun, olmasın) birey üzerindeki belirli etkilerini inceleme alanı olarak sunduğu psikocoğrafyanın mekânı olarak (Matthews, Kanbb ve Debord, 2008).

bilir, esnaf, ekonomik coğrafyanın yönünü değiştirmesiyle, değişen müşteri profilinin dilinde “buyur” edebilir ya da seyyar satıcı elindeki bavulla ve biraz Türkçe ile saat satmayı deneyebilir. Bağcılar’ın müziği arabanın açık camımdan Mecidiyeköy trafiğine bağırabilir, inşaatlar şehrin kurucu miti olarak sürekli dinletilebilir, havadan ve karadan güvenlik sinyalleri ve titreşimleri 7/24 devam edebilir, bir caddede sekiz farklı etnik müzik sıralanabilir. Yoğun bağlantıların kurulduğu modern şehir, tanımsızın süreçle tanımlanmasına imkân verirken, yeni tanımsızlıklarla kurduğu dinamik yapısıyla ise, tanımsız kalmayı sürdürür. Üretimin ve tüketimin merkezi olan metropol, hareketin ana aksına oturur. Gelen ve geçenin, hareketin izlerini taşır.

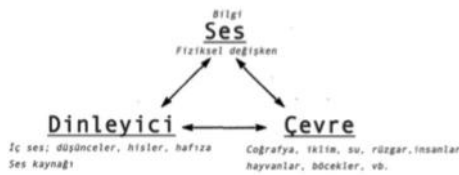
Gündelik hayatın moleküler düzeyde farklılaşmakta olan ritmi, bir göçer olan sesin hareketinde olduğu gibi; yansımalar, soğurulmalar, kırılmalar, saçılmalar ve dağılımlarla dönüşür.

Bir metropol olarak İstanbul’un kentsel mekânlarında göçle beraber, mezar taşı üzerinde sessizliğe gömülen bir dil, başka bir coğrafyanın ürünü olan göçerin getirdiği dille katmanlaşarak mekânı ve mekân deneyimini yeniden üretir. Fiziksel bir yer değişimini gerektirmeyen, zaman-mekân birlikteliğinin iletişim ağları üzerinden kurulduğu modern dünyada oluşan kısa mesafeler, sesin sınır aşımını fiziksel anlamda kolaylaştırır ve mekâna bir çok mekânsallığı sızdırır. Teknoloji insan bedeninin âdeta bir uzvu olarak ya da bir yaşam işareti olarak gündelik hayatın ritmine katılır.

Merkezlerde ve bağlantılarında kaçınılmaz olan yoğunluğuyla, kaynağı belirsiz ya da tanımsız sesler gürültüden bir dile evrilerek ticaretin, sokak müziğinin mekânını ele geçirebilir. Şehrin devinimi, hareketi, sesin yardımıyla okunabilir, duyulabilir. Paylaşılan, toplumsal mekânın ritmini oluşturan gündelik hayat, pratik edilen mekânı ve onunla ilişkisini sürdüren sesi, ses peyzajını farklılaştırmakta ve yeniden üretmektedir. Bu bağlamda da ses peyzajları geçici bir ara mekân, eşik mekân olarak anı, mekânı ve toplumu anlamaya imkan verir.

Ses, mekân algısı ve akustik topluluklar

İnsan algısında sessizlik materyal bir gerçekliği ifade etmez. İnsan kulağı belli frekans aralığındaki sesleri⁶ algılayabilen özelleşmiş yapısıyla işitmeyi sağlarken, bir enerji olan ses, beden tarafından da duyumsanır. Fiziksel alanda konumlandırılmamış enerji içermeyen hiç bir gerçeklik yoktur (Nelson, 2012: 2) ve bu bağlamda sesin yarattığı çok yönlü mekân, kaçınılmaz ortaklıklar mekânı olarak kurulur.

Resim 1: Traux *Acoustic Communication*(1984)'da ses, çevre ve birey arasında dinamik ilişkilenebilir, akustik iletişimi semalaştırmıştır.

Traux, iletişimin akustik yapısını ele alır. Ses, ortam, dinleyici ve aynı zamanda ses kaynağı olarak, insandan oluşan akustik iletişim, dinamik bir yapı sergiler.

“Akustik deneyimler, herhangi bir ortamla kurduğumuz davranış ilişkilerini yaratır, etkiler ve şekillendirir. Bu ilişki son derece etkileşimli, hat-ta telapatik olabilir; ancak gürültü durumunda olduğu gibi, yabancılaştırıcı, fiziksel ve zihinsel

⁶ Ses olarak duyulabilen hava basıncı dalgaları, 20 Hz ve 20000 Hz arasında frekanslara sahiptir, bu da 15 milimetre ile 15 metre arasındaki dalga boylarına karşılık gelmektedir. Sesin fiziksel doğası, insan algısında ses kaynağının yerinin tespit etmeyi zorlaştırır. Göz bebeği ve merceği, ışığın belli bir yönden retinanın yalnızca belli bir noktasına ulaşmasını sağlar ama bu tür bir imge oluşumu duymada gerçekleşmez çünkü ses dalgaları çok fazla *bükülgen*dir. Ses düz hatlar hâlinde yol alıyor ya da alabiliyor olsa da, aynı zamanda yolu üzerindeki nesnelere ve engellerin çevresinden de dolanır. Bir dalga bükülerek bir nesnenin etrafından nasıl dolandı, nesnenin büyüklüğüne ve dalga boyuna bağlıdır. Işık dalga boyu görünen nesnelere çok daha kısadır (milimetrenin 1/1000'inden kısa)(Groh, 2016).

anlamda baskıcı da olabilir. İnsanları bir araya getirip topluluğu birbirine bağlayan ya da bireyi izole edip, her topluluğun karakterini oluşturan, paylaşılan deneyim algısını tehdit eden bir ilişki de olabilir.” (Traux, 1984, s.11)

Gündelik hayatın ritminin oluşumunda, Lefebvre’ye göre (toplumsal) mekân, şeyler arasında bir şey, ürünler arasında herhangi bir ürün değildir. Onların ortak-varlıkları ve eş zamanlılıkları içindeki ilişkilerini, yani (nispi) düzeni ve/veya (nispi) düzensizliği kapsar (Lefebvre, 2014: 99). Toplumsal mekân bir kurallar bütünüdür ürün olarak gerçekleşmez, yaşamın kendisi tarafından oluşturulur.

Gündelik hayatın hareket hâlindeki göçeri ses, toplumsal olanı kapsar. Traux (1984), çevresindeki özel rolleri olan çeşitli seslerle, bilgi aktarımını sağlayan ses sinyalleriyle tanımlanmış akustik topluluklardan bahseder; paylaşılan bu seslerin topluluğun akustik sınırlarını oluşturduğundan. Öte yandan işitsel mekânın tercih edilen bir odağı yoktur (Carpenter, 1973: 35), sınırları muğlaktır. Akustik topluluk, akustik bilginin yaşayanların hayatına nüfuz ettiği herhangi bir ses peyzajı olarak tanımlanabilir (Traux, 1984: 58) ve bu ses peyzajları doğası gereği dinamiktir; kendini ve süreçle oluşturduğu ritmini, farklılaşmayla, etrafındaki her şey ile temas ederek kurar. İnsan, hem dinleyici hem ses kaynağı olarak ses peyzajında yerini alır. Beden ile mekânı, birey ile toplumu birbirine bağlayan görünmez ağların kurucusu olan ses, akustik topluluğu, işitsel mekânı, toplumsal olanı tanımlar.

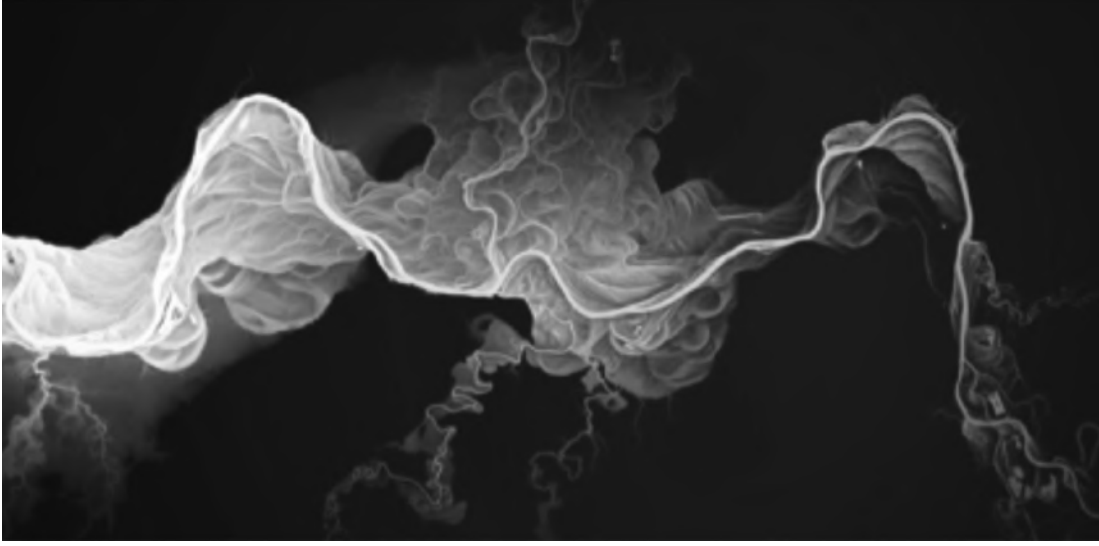
Toplumsal Mekânda Bir Göçer Olarak Ses ve Eşik Mekân Olarak Ses Peyzajları

“Mekan, yere kıyasla, bir sözcük dile geldiğinde neyse odur; yani bir şeyin gerçekleştirilmesi esnasında oluşan belirsizlikte kavranan, pek çok uyuşmayı ortaya koyan bir terime dönüşen, bir mevcudiyetin (ya da bir zamanın) edimi olarak ortaya konulan ve birbiri ardına gelişen yakınlıkların yol açtığı dönüşümlerle değişen sözcük neyse odur...” (de Certeau, 2009: 217).

“Herhangi bir varlığın şu ya da bu şekilde bir yerde var olması” anlamına gelen *kefn* sözcüğünden türetilmiş Arapça kökenli bir kelime olan mekân ve herhangi bir varlık olan insan ve onun tekil mekânı olan bedeni, mekânlar içindedir. Foucault’da beden, mekân içinde kuşatılan “mekân”dır; mekân olarak beden kuşatıldığı yerden cevap vererek *khora* düşüncesine yaklaşmakta, yani logos ve kaos arasındaki bir karşılaşma, kriz ve “mücadele” alanı olmaktadır (Arpacı, 2010: 141), dışarıdan kuşatılabilecek, karma ve hiyerarşiye sokulmuş bir mekân olarak (Auge, 2016: 64). Öte yandan iç ile dış arasındaki enerji aktarımında da insan sesi, hareketi, bedenin kendisi vardır. Bedenden çıkan ya da bedeni saran sesler, her şeyle dolaysız ilişkiler kurar. Bu bağlamda karşılaşmalar, değişimler, geçişimli, sabitliği, kesinliği olmayan, dinamizmin, oluşların ve ritimlerin mekânıdır *khora*; “yer olmayan yer olarak” (Arpacı, 2010: 138). Bireyin toplumsalla olan ilişkisi ya da toplumun kendisi, logos ve kaos arasında bir karşılaşma, kriz ve mücadele alanı, içerisi ve dışarı arasında, ben ve öteki ilişkisinde bir eşik mekân olarak kurulur. Mekânlar içinde bir mekân olarak bedeni ve bedenlerin çoklu bir araya gelişlerini kuşatan ses peyzajları, paylaşma etkileşime açık, geçici, eşik mekânlardır. Dinamik bir araya gelişlerle toplumsal mekânın sürekli olarak kurulduğu mekânlardır.

LaBelle (2010) tek bir seste binlerce yıllık tarihin bulunabileceğini söyler. Bir nehir binlerce yıl içerisinde, tekrarlar ve farklarla kurar kendini. Kuzey Amerika’daki Willamette nehrinin 15.000 yıllık tarihinin resmedilişinde olduğu gibi, bu katmalaşma, hareket, dilin ya da türküle-

Resim 2: Haritacı Dan Coe tarafından hazırlanan, şimdiki adıyla Oregon'daki Willamette nehrinin 15,000 yıllık tarihinin görselleştirilmesi.

rin, hikayelerin, toplumların oluşumuyla benzer bir yapı gösterir. Değişen iklimler, açılan yollar yeni suların buluşmasına izin verir, karşılaşmalar ve değişimler gerçekleşir.

Yeni materyalist tarihçi, sanatçı, filozof ve bilim insanı Manuel De Landa *Çizgisel Olmayan Tarih*'te, fiziksel, biyolojik ve toplumsal durumları beraber değerlendirir.

“Çekerler ve çatallanmalar, dinamiklerin denge durumundan hem çok uzak olduğu, hem de çizgisel olmadığı, yani birleşenleri arasında kuvvetli bir karşılıklı etkileşimin (ya da geri beslenmenin) bulunduğu bütün sistemlerin ortak özelliğidir. Söz konusu sistem moleküllerden de oluşsa canlı varlıklardan da oluşsa, içinde dolanan yoğun bir enerji akışı ve geri beslenme olduğu sürece sistem, kendi içinde kararlı hâller yaratacak, ayrıca bu hâller arasında keskin geçişler sergileyecektir.” (De Landa, 2005: 11)

Bu kararlı hâller ve keskin geçişler oluş esnasında ortaya çıkar ve tekrar oluş sürecinin bir parçası olurlar. Deleuze felsefesinde oluş boyutu hareketli, dinamik, deneyimlenebilecek bir alan açar (Yücefer, 2016: 88). Deleuze'e göre; tarihin olaydan anladığı, olayın şey durumunda edimselleşmesidir; oysa oluş içindeki olay tarihe sığmaz (Deleuze 2006, alıntılayan Yücefer, 2016: 88). Oluş içinde olmak değişim içinde olmak, değişim geçiriyor olmak, başkalaşmak demektir (Yücefer, 2016: 96). Tarihe sığmamak, tarihin dışına çıkmak ebedi, değişmez, mutlak bir gerçekliğe, ideal dünyaya yönelmek değil, tam tersine akışkan, dinamik, sürekli değişen bir oluş boyutuna dâhil olmak demektir (Yücefer, 2016: 109). Bu oluşlar algılanabilen tek zamanın, şimdinin sürmekte olan, bozulan, aksayan ritimleridir. Şimdiyi, amı düşünmede geçmiş ve gelecek arasındaki karmaşada ise ses vardır. Tarihleri değil tarihi şekillendiren oluşları anlamada, sürekli kurulmakta olan gündelik hayatın ritmi önem kazanır. Bu bağlamda toplumsal süreçlerin, mekânların, gündelik hayatın ritminin izleği olarak ses peyzajları, oluş boyutunu değerlendirmekte öne sürülmektedir.

Kültürel ses peyzajında kaçınılmaz olarak, toplumun kurucu ögesi olan birey kritik bir önem arz eder. Ses peyzajı içindeki dinleyici pasif, alıcı olarak değil, aksine dinamik bilgi mübadele sistemin bir parçası olarak yer alır (Traux, 1984: 10). Nancy (2007) bir dinleyici ve aynı zamanda

katılımcı olan felsefi kulaktan bahseder, felsefecinin kulağı çekiştirildiğinde felsefi bilgi; görünen veya temsil edilenden (form, tasarım, resim, temsil, yön, fenomen, kompozisyon) fazlasını ister, aksan, ton, tını, rezonans ve sesle beraber ortaya çıkar (Nancy, 2007: 3). Sesin hareket hâlindeki fiziksel gerçekliği, teması ve paylaşımı, mekânı dinamik anlamda sürekli kılar, konum ve zaman bilgisi taşır.⁷ Öte yandan ses beden kaynaklı olduğunda bir sınır aşımını, ayrılmayı ve tekrar ilişkilenmeyi sağlar. Ses çıkartmak içeriden dışı doğru bir oluşu, süreçle kayboluşu ve karşılaşmaların beraberinde, tekrarında ritmi meydana getirir. Bu ritimlerden bazıları, kültürel ses peyzajında seslere yüklenen anlamlarla dili gerçekleştirir. Anlamın dışında bırakılanlar ya da anlam karmaşası yaratanlar gürültü olarak geri plana itilir, organize edilmiş sesler müziği kurarken, insan kaynaklı olmayan sesler ise “doğal sessizliği” getirir. Konuşma, iletişim kurma, paylaşma çoklu ortamların eylemleridir ve ses tek yanlı olamayan tabiatıyla mekânsallığın kapsayıcı boyutunu oluşturur; işitilir, temas eder, etkileşir, dönüşür ve kaybolur. Bu bağlamda beden/birey ve toplum arasındaki görünmez bağların tekrar tekrar ve her seferinde bir öncekinden farklı bir şekilde kurulmasını sağlar.

Ses mekânın belirleyici güçlerinden biri olarak; yeri belirsiz ve zamandaki oluşu geçici bir varlık olarak ortaya çıkar (Foreman, 2013). Mekânsal bedenden yola çıkarak algılanır, yaşanır ve üretilir (Lefebvre, 2014). Beden bir ses kaynağı ve aynı zamanda tesir altında bir öge olarak mekânda konumlanır. Bir enerji olarak ses, iç-dış ayrımını bulanıklaştırır ve bedenin ötesini, tanımlayıcı çeperin basitçe dışını değil, “içerisi” ile “dışarı” arasındaki bir ilişkiyi keşfetmeye (Stavrides, 2014) yardımcı olur. Toplumsal mekânın olası kurgularını anda bozguna uğratan ve bir eşik mekân olarak kurulmakta olan ses peyzajları, görünmezinde buluşan bedenlere (Lefebvre 2014:180) yakınlığı, ayrışmayı ve ritmi sunar. Nancy (2007) sesin oluşturduğu bu muğlak, devingen alana kulak kabartır, Nancy’ye göre dinlemek; anlamın sınırında olmak ya da aşırılığın sınırında olmaktır ve ses, bu eşikten, bu sınırdan, bu ayırmadan başka bir şey değildir. Akustik topluluk da tıpkı ses gibi sürekli yeniden kurulma ve oluş hâlinindedir. Anlamın sınırındaki bu eşik mekânlar, oluşu ve gündelik hayatın ritminin moleküler düzeyde gerçekleşmekte olan farklılaşmasını sunar.

İnsanın, doğanın, toplumun ritimlerini, gündelik hayatın ritimleridir. Lefebvre’ye göre bir yer, bir zaman ve enerji sarfiyatı arasında etkileşimin olduğu her yerde, ritim vardır (Elden, 2004: xv). Ritim sorusu değişimi ve tekrarı, kimlik ve farkı, karşıtlık ve devamlılıkları konu eder (Elden, 2004: xii). Toplumsal mekân da bu çekerler etrafında şekillenir.

Ritmî barındıran gündelik hayat başkalarının mülküne izinsizce girerek kendini yaratır (de Certeau, 1988: xii). Gündelik hayatın olağan temaslarında Hall (1966) sosyal mesafelenmeleri dört katmana ayırır. Kültürden kültüre farklılık gösteren bu mesafeler dört kısımda genelleştirilir: İlki “özel alan” (*the intimate sphere*); yarım metrelik bir mesafeye tekabül eder, ikincisi “kişisel alan” (*the personal sphere*); 1-2 metre arası samimi arkadaşlar ve aile bireylerinin dâhil olabileceği alan, üçüncüsü “konuşma alanı” (*the conversational sphere*); ortalama 4 metrelik bir çap içerisinde yabancılarla konuşma imkânı sağlayan alan, ve “kamusal alan” (*the public sphere*); akustik ufkun tanımladığı, kişilsiz ve anonim alandır (Blessner ve Salter, 2007:34). Bu kamusal alan, bir başka anlamda kişisel alanların fiziksel sınır aşımıyla toplumsalla birleştiği, ortamların sürekli birbirine geçtiği (Deleuze ve Guattari, 2005: 322) alanlardır. Gündelik hayatın kritik

⁷ *Echolocation/Ekolokasyon*: Yarasalar avlarını bulmak için ekolokasyondan yani sonar yönteminden yararlanırlar. Kısa ve tiz sesler çıkardıktan sonra, bu seslerin yankılarından nesnenin yerini algılamakla kalmazlar, nesnenin ayrıntılarını ve şeklini de algılayabilirler. İnsanlar da ekolokasyonu becerebilir, körler yarasalarla aynı yöntemi kullanırlar; mekânı ve nesnelere algılama da yankıların duymak için kısa ve sert sesler üretirler. Bilinçli bir yöntem olarak kullanımın yanı sıra işitmeyi sağlayan kafa tasının iki yanında yer alan kulaklar arasındaki mesafe ile oluşan fark ses kaynağının yer ve yön bilgisini tayin eder (Groh, 2016).

kurucu dinamiği başkalarının mülküne izinsizce sızmanın en kolay ve kontrolsüz yolu olan ses, yarattığı ses peyzajıyla kişisiz ve anonim olan akustik toplulukları oluşturur. Öte yandan bedenler arasında yankılanan ses, bağlantıları oluştururken onları zorunlu olarak birbirine bağlamaz, tekilliklerini korur (Deleuze ve Guattari, 2005: 269). Tekilliklerin bir aradalığıyla oluşan, toplumsal mekânlar iç içe girerler ve /veya üst üste binerler. Bunlar, birbirlerini sınırlandıran, hudutlarıyla ya da atalet sonucu birbirine çarpan şeyler değildir (Lefebvre, 2004:151). Dinamik yapının elemanları olarak etkileşim içinde hareket ederler. Stavrides (2014:13), Simmel gibi insanı daima ayırmak zorunda olan ve ayırmaksızın bağlayamayan birleştirici bir mahluk olarak görür ve sınır koymayı birçok olası anlam içeren bir edim olarak değerlendirir. Bu bağlamda toplumsal mekânlar etkileşim alanları, bireylerin sınır aşımının yaşandığı, kendi ritimlerinin yerini topluluğun ritimlerinin aldığı yerlerdir. Lefebvre mekânı bir beşik, doğum yeri, doğadan topluma iletişimlerin ve mübadelenin ortamı olarak tanımlar. Dolayısıyla her zaman verimlidir: gerilimler ve/veya uyumlar içerir (Lefebvre, 2004:151). Lefebvre'nin ritim-analizine göre hafıza esas olarak, şimdiki oluşturan toplumsal ve kentsel hayatın bu çeşitli ritimlerinden etkilenir. Değişiklikler dizisinin, farklılık gösteren yinelemeler dizisinin, şu andaki herhangi bir yerin, başka bir yerden gelen ve kendisini ortaya koyan düzen olduğunu ima eder (Lefebvre 1996, alıntılanan Stavrides 2014: 69). Toplumsalı oluşturan her tekillik etkileşimde olduğu her anda kendi içinde farklılaşmasını sürdürürken, oluş içindeki toplumsal olan da, tekilliklerin bir araya gelişiyle kurulmaya devam eder. Bu bağlamda da mekânsal yaşam katıksız bir ritimsellik, tekrar tekrar ortaya çıkan ötekiliğe, uyum sağlama pratikleri olarak belirir (Stavrides, 2014).

Ticaret ve bilgi ağlarının fiziksel olduğu kadar, sanal da olan gerçekliği, modern hayat mekânlarının her vechesinde karşılaşılan köklü heterojenlikler yaratır (Stavrides, 2014:149). Bu heterojenlikler, güç alanının ortasında, daima kararsız, tehlikeli, devamlı muallakta ve işgal edilmesi neredeyse olanaksız bir alan, bir geçit, bir eşik olarak belirir (Stavrides, 2014:98). Ayrı olanı birleştirme, farklı olanı ayırma eşiklerin kudreti dâhilindedir (Simmel, 1997, alıntılanan Stavrides, 2014: 98). Ses, yani ses peyzajı bu eşığı, kaçınılmaz etkileşimin mekânını, eşik mekânı sunar.

Modern dünyada ses alışla gelmişin dışına çıkar; ses teknolojisinin gelişimine kadar hiçbir ses ikinci kez duyulmamış, ya da kendi bağlamından kopuk bir şekilde başka bir yere taşınmamıştı (Traux, 1984:10). Bir göçer olarak, hareket hâlindeki ses ister teknolojik araçlarla, ister insan göçüyle olsun var olduğu her yerde, kültürel ses peyzajını, toplumsal mekânı yeniden kurar. Göç, hareket, seslerin mekânını, mekânın seslerini değiştirir ve mekânı yeniden üretir. Modern şehirlerin ekonomilerinde, boş zaman (*leisure*) alışkanlıklarında ve teknolojilerinde gerçekleşen değişiklikler, şehrin dağılımını ve ses karakterini etkiler (Atkinson, 2007:1909). Ekonomik ve kültürel anlamdaki merkezler yığılmaların, herhangiliklerin, çoklukların seslerini barındırır. Algılanamaz ve yabancı olanlarla, ötekiliklerle yeni ara mekânları, eşikleri doğurur; kesişim, dağılma ve potansiyel mekân olarak eşikler, mekânın yeniden üretimini de beraberinde getirir. Merkezlerin çoklu-potansiyellerini barındıran ses peyzajları, gündelik hayatın ritminin, mekânın yeniden üretimin gerçekleştiği yoğunluklu eşik mekânlar olarak kurulur. Bu merkezler her türlü ötekiliğe ve başkalaşıma açık mekânlardır, mekân neredeyse hiç duraksamadan şekillenir.

Chambers (2014), göçeri modern metropolün kurucu figürü olarak tanımlar. Göçer; efendilerin sokaklarını ele geçirip dillerini yeniden icat ederek, metropol estetiğinin ve yaşam tarzlarının etkin belirleyicisi olur. Eski düzen rahatsızdır ve kentin alfabesinin yeniden yazılması, daha

önceki toplumsal düzen ve kültürel otoritenin altüst olması, dağılmasıyla bir kesinti oluşur ve bu da mevcut potansiyeli genişletir. Bir göçer olarak ses kaynağını önemsizleştirerek, anda, moleküler düzeyde oluşan kırımlar ve potansiyeller yaratır. Modern şehrin kapsayıcı ses peyzajı başkalaşım mekânlarını, eşik mekânları kurar.

Bir metropol olarak İstanbul göçerle (madde, insan) şekillenirken, her gelenin şehrin diline, gündelik hayatına dâhil oluşu ritimleri, fark ve tekrarlarla yeniden oluşturur. Metro önü seyyar su satıcısının müşterisi için dilini değiştirdiği, göçerle terk edilen mahallelerin yeni göçerlere açtığı yerde bir başka kıtanın türküsünün duyulduğu, bütünleştirici üst yabancı dilde anonsların yapıldığı, toplumu şekillendiren yıkımların ve inşaatların yankılandığı, müziklerin sızdığı, tramvayın geçtiği, kontrolün hava ve kara kuvvetlerinin gece-gündüz nam saldıdığı, vapurun kalktığı bir harekette, bireysel ve toplumsal olan her ilişkide ses vardır. Bir göçer olan sesle oluşan, kapsayıcı bir mekân, geçiş mekânı, eşik mekân olarak kültürel ses peyzajları mekânın yeniden üretim sürecini anlamada, oluş boyutuyla ilişkilenmede bir yöntem olarak sunulmaktadır.

Toplumsal Olanın Oluş Boyutunu Anlamada Ses Peyzajlarını Yeniden Düşünmek

Bu makalede, toplumsal mekânın kuruluşunda ses, bir göçer olarak ele alınmıştır; bağlamından kopmayan, fakat an ve an koşullarla şekillenen ve bulunduğu mekânı şekillendiren bir enerji olarak. Enerjilerin, kitlelerin yoğunlaştığı, yığıldığı metropol merkezlerinde, kentsel mekânı, tanımsızlıklar üzerinden kurulan, toplumsal olanı anlamada ise ses peyzajları öne sürülmüştür. Bu ses peyzajları tarihselleştiren bir anlatıdan, sabit tanımlamaların kurucusu olmaktan çok, akustik iletişimin, mekânın akustik politikasının değerlendirilmesiyle şimdiye odaklanma imkânı veren daha verimli bir inceleme alanı sunmaktadır. Bu bağlamda hareket hâlindeki, bulunduğu her boşluğa sızan sesler, zaman- mekân-beden-sınır-topluluk ilişkilerinin merkezsizliğini olanaklı kılan bir eşik yaratır; kaçınılmaz bir çoğulluğu ve bir aradalığı, ortaklığı getirir. Birey ve toplum ilişkisinde ses peyzajları, karşılaşma ve mücadele alanı olarak belirir.

Gündelik hayatın hareketinin, ritminin kritik bir unsuru olarak ses, kaynağından çıkışıyla beraber geçirdiği fiziksel süreçte, toplumun süreçleriyle ilişkilendirir ve onu şekillendirir. Toplumsal mekân (ya da herhangi bir mekân), her an yeniden ve yeniden oluşur ve dönüşür.

Gündelik hayat, olağan bir sürecin tanımlanmasında kullanılırken, metropolün dinamizminde, etkileşimleri, kırımları, çözümleri, olağanlaştırılmış farklılaşmaları yoğun olarak barındırır. Ticaret ve kültür merkezleri olan metropoller göçerlerin; madde ya da insanın uğrak mekânlarıdır ve göçle şekillenen bu toplumsal mekânın kuruluşunda sesi, ses peyzajlarını değerlendirmek ise değişimi anda yakalamaya, şimdiyi anlamaya imkan verir. Kültürel ses peyzajlarına kulak verildiğinde duyulabilecek olan, bilinçli ve çoğunlukla bilinçsiz bir şekilde gerçekleşen ötekiliğe uyum sağlama pratikleridir. Bireyin bedeninin ötesini deneyimlediği, toplumsal olanın kurallar bütününden çok yaşamın kendisi olduğu, göçerin herhangiliğine imkân bulunduğu bu eşik mekânlar, kontrolün zayıfladığı, anlamın yeniden kurulduğu, etkileşimin kaçınılmaz olduğu mekânlardır ve bir o kadar da tanımsızdır. Muğlaklığın getirdiği verimlilikle beslenir. Bu bağlamda oluş hâlinde olan kültürel ses peyzajları, toplumun eşik mekânları olarak kurulur. Sorunsallaştırılan bu eşikleri, ses peyzajlarını incelemek ise hareketli, dinamik, deneyimlenebilecek olan toplumsalın oluş boyutunu, mekânın yeniden üretimini anlamaya ve anlamın sınırında dolaşmaya imkân verir.

Kaynaklar

- Arpacı, M. (2010). Kaos, Khora, Beden ve Ötesi; Derrida, Foucault, Deleuze. *Cogito Kaos ve Karmaşıklık: Düzenli Düzensizlik*, 62, 135-149.
- Auge, M. (2016). *Yok Yerler*. (Çev: Turhan Ilgaz). İstanbul: Daimon.
- Atkinson, R. (2007). Ecology Of Sound: The Sonic Order Of Urban Space. *Urban studies*, 44(10), 1905-1917.
- Blessner, B. Salter, L.R. (2007). *Spaces Speak, Are You Listening? Experiencing Aural Architecture*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Chamberss, I. (2014). *Göç, Kültür, Kimlik* (Çev: İsmail Türkmen ve Mehmet Beşikçi). İstanbul:Ayrıntı Yayınları.
- De Certeau, M. (2009). *Gündelik Hayatın Keşfi* (Çev: Lale Arslan Özcan). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- De Certeau, M. (1988). *The Practice of Everyday Life*. Berkeley: University of California Press.
- De Landa, M. (2006). *Çizgisel Olmayan Tarih: Bin Yılın Öyküsü* (Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: Metis Yayınları.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2005). *A Thousand Plateaus: Capitalism And Schizophrenia*. Minneapolis-London: University of Minnesota Press.
- Foreman, I. (2011). Uncanny Soundscapes: Towards An İnoperative Acoustic Community. *Organised Sound*, 16(3), 264-271.
- Groh, J. M. (2016). *Mekan Yaratmak* (Çev. Gürol Koca). İstanbul: Metis Yayınları.
- LaBelle, B. (2010). *Acoustic Territories: Sound Culture and Everyday Life*. New York: Continuum.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi* (Çev.İşık Ergüden). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H. *Rhythmanalysis: Space, Time and Everyday Life* (Çev.Stuart Elden & Gerald Moore). New York: Continuum.
- Matthews, J., Knabb, K., Debord, G., Bodson, G., & Brown, B. (2008). *Sitüasyonist Enternasyonal* (Çev. Merve Darendel, Meli Oflas, Artemis Günebakanlı). Kadıköy: Altıkkırkbeş Yayınları.
- Nancy, J.L. (2007). *Listening* (Çev. Charlotte Mandell). New York: Fordman University Press.
- Nelson, P. (2012). Towards A Social Theory Of Rhythm. *Topics in Musical Universals/Actualités des Universaux Musicaux*.
- Stavrides, S. (2016). *Kentsel Heterotopya, Özgürleşme mekânı Olarak Eşikler Kentine Doğru* (Çev.Ali Karatay). İstanbul:Sel Yayıncılık.
- Stavrides, S. (2016). *Common Space: The City as Commons*. London: Zed Books.
- Sterne, J. (Ed.) (2012). *The Sound Studies reader*. New York: Routledge.
- Traux, B. (1984). *Acoustic Communication*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Voegelin, S. (2010). *Listening To Noise And Silence: Towards A Philosophy of Sound Art*. New York, London: The Continuum International Publishing Group.
- Yücefer, H. (2016). Potansiyelleri Düşünmek Deleuze'de Virtüellik, Oluş ve Tarih. *Cogito Gilles Deleuze: Ortadan Başlamak*, 82, 87-118.
- Zhang, M., & Kang, J. (2007). Towards The Evaluation, Description, And Creation of Soundscapes in Urban Open Spaces. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 34(1), 68-86.

Ekler

- Art Meets Cartography: The 15,000-Year History of a River in Oregon Rendered in Data (son erişim: 7.2.2018)
<https://www.slideshare.net/stu84096/ss-70584359> (son erişim: 7.2.2018)

Özgeçmişler

Begüm Özden Fırat

Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, yüksek lisansını ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nde tamamladı, doktora derecesini Amsterdam Üniversitesi, Amsterdam School for Cultural Analysis programından aldı. Kent ve kültür sosyolojisi, görsel kültür çalışmaları ve toplumsal hareketler alanlarında çalışmaktadır. *Commitment and Complicity in Cultural Theory and Practice* (Palgrave/Macmillan, 2009), *Cultural Activism: Practices, Dilemmas, Possibilities* (Rodopi, 2011) ve *Küresel Ayaklanma Çağında Direniş ve Estetik* (İletişim, 2015) kitaplarının editörlerindedir. *Encounters with the Ottoman Miniature Contemporary Readings of an Imperial Art* adlı kitabı 2015'te I.B. Tauris tarafından yayınlanmıştır. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

Berna Karacalı

1996 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nü bitirdi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 1999 yılında Yüksek Lisans, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde 2009 yılında sanatta yeterlik eğitimini tamamladı. 2015 yılında gerçekleştirdiği "İPUCU" ve 2011 yılında gerçekleştirdiği "ADSIZLAR" isimli kişisel sergilerin dışında, çok sayıda karma ve grup sergilerine katıldı. Hâlen, T.C. Altınbaş Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinde Öğretim Üyesidir. Sanat çalışmalarını İstanbul'da kişisel atölyesinde sürdürmektedir.

Burak Üzümkesici

Mühendislik eğitiminin ardından, 2014 yılında İTÜ Sanat Tarihi yüksek lisans programını "Sanatta Özerklik Düşüncesinin Oluşumu ve Sanatın Özerk Siyaseti" başlıklı tezle tamamladı. Çalışmaları sanat emeği ve politikası, estetik, mimesis teorisi üzerine yoğunlaşmakta ve hâlihazırda toplumsal hareketler estetiği konusunda doktora tezi yazmak üzere araştırmalarını sürdürmektedir.

Büşra Kılıç

2014 yılında Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler ve Sosyoloji bölümlerinden mezun oldu. Aynı yıl başladığı İstanbul Şehir Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini 2017 yılında "Türkiye Siberuzamında İnternet Memlerinin İletişimsel Potansiyelleri: Caps Kültürü Analizi" tezini yazarak tamamladı. Hâlen ÖYP kapsamında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde araştırma görevlisi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji bölümü doktora öğrencisidir.

Ceren Lordoğlu

Ceren Lordoğlu Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden lisans, ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nden yüksek lisans, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden doktora derecelerini aldı. 2000-2002 yılları arasında ODTÜ Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1998-2009 yılları arasında çeşitli sivil toplum kuruluşlarında proje ve program koordinatörü olarak görev yaptı. Akademik ilgi alanları olan toplumsal cinsiyet, mekan ve niteliksel araştırma yöntemleri üzerine

dersler vermekte, MSGSÜ Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde araştırmalar yürütmektedir. 2012 yılından beri Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde uzman olarak görev yapmaktadır. Nehir'in annesidir.

Deniz Ulusoy

Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2005 yılında mezun oldu, aynı üniversitenin Siyaset Bilimi bölümünde yüksek lisans yaptı. Hâlen Ankara Üniversitesi DTCF'de Sosyal Antropoloji alanında yüksek lisansa devam etmekte olup, serbest çevirmenlik yapmaktadır.

Ebru Yetişkin

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV-Sinema Bölümü'nden mezun oldu. Louis Pasteur Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversite'sinde Bilim, Teknoloji, Toplum yüksek lisansını tamamladıktan sonra MSGSÜ Sosyoloji Bölümü'nde "B(ağ)sal Düşünce" başlıklı teziyle doktora derecesini aldı. Küratöryal araştırmaları arasında *Kakofoni* (2013), *Bilinmeyen Kod* (2014), *Dalgalar* (2015), *Plug-in* (2015), *İllüzyonoskop* (2017) ve *Arayüzler* (2018) sergileri ile *Bulaşan Bedenler: Ağ Siyaseti* (2015-2016) ve *Günümüz Sanatı // Bir Başka* gibi kamuya açık seminer serileri yer almaktadır. Editörlüğünü yaptığı yayınlar ise *Toplumbilim: Postkolonyal Düşünce* Özel Sayısı ve şair robot Deniz Yılmaz'ın *Diğerleri Gibi* adlı kitabıdır. 2003 yılından beri İstanbul Teknik Üniversitesi'nde çalışmalarına devam etmektedir.

E. Şirin Özgün

2003 yılında Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisansını 2006'da ve doktorasını ise 2012'de İTÜ Dr. Erol Üçer Müzik İleri Araştırmalar Merkezi'nde (MIAM) Etnomüzikoloji alanında tamamladı. Yüksek lisans bitirme projesi "Drummer Women in Anatolia", doktora tezi ise "Sounds of Political Actions in the Streets of Istanbul" başlıklarını taşıyordu. 2012-2014 yılları arasında İTÜ TMDK Müzikoloji Bölümü'ne öğretim görevlisi olarak çalıştı. Özgün, 2014'ten beri MIAM'da müdür yardımcısı olarak görev yapmakta ve etnomüzikoloji eğitimi vermektedir.

Ege Akdemir

2012 yılında Üsküdar Amerikan Lisesi'ni, 2017 yılında Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. Şu an Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde araştırma görevlisi pozisyonunda yüksek lisans eğitimini sürdürmekte ve akustik travma, ses ve iktidar ilişkilerini konu alan tez projesi üzerine çalışmaktadır.

Evrin Hikmet Öğüt

1991-99 yılları arasında, Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Keman öğrencisi oldu. Lisans ve İlhan Usmanbaş müziğinin İkinci Yeni şiiriyle ilişkisi üzerine çalıştığı Yüksek Lisansını aynı üniversitede Müzikoloji programında tamamladı. Doktora eğitimini İTÜ Müzik İleri Araştırmalar Merkezi (MIAM) Etnomüzikoloji programında, Keldani-İraklı transit göçmenlerin geçici göç sürecindeki müzik pratikleri üzerine yazdığı teze 2015'te tamamladı. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzikoloji Bölümü, Etnomüzikoloji Anabilim Dalında öğretim üyesidir.

Günes Terkol

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim Bölümünden 2004 yılında mezun oldu. Ardından 2008 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Bölümünde "Günümüz Sanatında Kolektif Üretim Biçimleri" adlı yüksek lisans tezini tamamlayan olan sanatçı, 2005 yılından beri bireysel çalışmalarının yansısı Ha Za Vu Zu ve sanat kolektifi ile de üretimler yapıyor. Katıldığı sanatçı programları; 2016 Cite Des Art, Paris, 2013 ISCP, New York, 2011 OrganHaus, Chongqing, 2010 Gasworks, Londra.

Meri Kytö

She is a post-doctoral researcher in music studies at the University of Tampere, Finland. Her dissertation (2013) investigated articulations of private and common acoustic spaces in urban environments. Currently she's writing about sensory agency of technology and digitalization of the sonic environment. Her previous work have been on cultural intimacy in sound design of Yeşilçam films, sonic resistance during the Gezi Park protests, sonic representation of Istanbul in Turkish cinema and acoustic communities of Beşiktaş football fans. She is the chair of the Finnish Society for Acoustic Ecology, on the editorial board of *Soundscape: the Journal of Acoustic Ecology*, and has edited five books on soundscape research.

Nermin Saybaşı

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü'nde öğretim üyesidir. Saybaşı, Londra Üniversitesi Goldsmiths College'ın Görsel Kültürler Bölümü'nden doktora derecesini aldı. Fulbright bursu ile gittiği Columbia Üniversitesi'nin School of Arts bünyesinde çalışmalarını sürdürdü. Araştırma alanı; güncel sanat ve eleştirel kuram bağlamında görünürlüğün rejiminde görünürlükler/görünmezlikler sorunsalları, yerleştirme ve video çalışmalarında sesin (insan sesi, dil olmayan diğer sesler ve müzik) kullanımı, mobilite ve karşı-coğrafyalar, şebeke-kültürde kentsel mekan ve göçtür. Uluslar arası akademik dergi ve kitaplarda makaleleri yayınlanmaktadır. Saybaşı'nın *Sınırlar ve Hayaletler: Görsel Kültürde Göç Hareketleri* (Metis, 2011) ve *Sanat Sahada: Görsel Kültür Çalışmalarında Etnografik Bilgi* (Metis, 2017) başlıklı iki kitabı bulunmaktadır.

Özgür Kaymak

1998 Yılında Arizona State University Ekonomi Bölümü'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Bölümünde yüksek lisansını "Yoksulluğun Kadınlaşması" başlıklı tezi ile tamamladı. Aynı üniversitenin Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Bölümünde doktora eğitimini "İstanbul'daki Rum, Yahudi, Ermeni Cemaatlerinin Sosyo-Mekansal İnşası" başlıklı doktora tezi ile 2016'da tamamladı. 2017 Eylül'ünde Libra Yayınevi tarafından basılan "İstanbul'da Az(ınlık) Olmak: Gündelik Hayatta Rumlar, Yahudiler, Ermeniler" başlıklı kitabın yazarıdır. İlgi alanları etno-dinsel azınlıklar, kolektif bellek, göç sosyolojisi, feminist teoriler ve toplumsal cinsiyet çalışmalarıdır.

Pınar Yıldız

2004 yılında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümünü bitir-

di. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2008 yılında "Yeşim Ustaoglu Sinemasında Kimlik" adlı yüksek lisans tezini 2016 yılında da "Hatırlamanın ve Unutmanın İmgeleri" adlı doktora tezini tamamladı. 2009-2017 yılları arasında Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Akademik ilgi alanları film çalışmaları, toplumsal cinsiyet, bellek ve göç çalışmalarıdır. 2004 yılında *Sürgün* (Orhan Eskiköy) belgeselinin yönetmenliğini ve 2012 yılında *Babamın Sesi* (Zeynel Doğan, Orhan Eskiköy) filminin yönetmen yardımcılığını üstlenmiştir. Bağımsız araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Sena Karahan

2012 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Hâlen İstanbul Bilgi Üniversitesinde Kültürel İncelemeler Yüksek Lisans Programında "Mekanın Akustik Politikasına Doğru: Eşik Mekanlarda Göçebe Ses Peyzajları" tez çalışmasını sürdürmektedir. Profesyonel kariyerini akustik mekân tasarımı odaklı olarak devam ettirmektedir.

Sidar Bayram

2008 yılında Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslar İlişkiler ve Sosyoloji bölümlerinden mezun oldu. 2011 yılında Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji bölümünde yüksek lisansını tamamladı. Koç Üniversitesi Sosyoloji bölümünde görsel-işitsel kayıt sistemleri, insan hakları siyaseti, siyasal şiddet ve adli bilimler üzerine doktora çalışmasını sürdürmektedir. İlgi alanları devlet antropolojisi, toplumsal ve siyasal şiddet, medya arkeolojisi, adli bilimler, altyapı çalışmaları ve duyu sosyolojisidir.

Tülin Ural

1972 yılında doğdu. Mart 2018'de Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde, Prof. Meral Özbek danışmanlığında yazdığı "1930-1939 arasında Türkiye'de Adab-ı Muaşeret, Toplumsal Değişme ve Gündelik Hayatın Dönüşümü" adlı tezi savunarak doktor ünvanı aldı. Yeme içme sosyolojisine yönelik ilgisini, Metro Gastro dergisinde yazdığı yazılar etrafında derinleştirdi. Bu bağlamda modernleşme ve küreselleşme sürecinde yeme içme alışkanlıklarının dönüşümü, inanç ve tabu, toplumsal cinsiyet ve yeme içme, milliyetçilik ve mutfak vb. temalar etrafında yazılar yazdı. Ayrıca edebiyat sosyolojisi ve edebiyat eleştirisi alanında düşünüp yazıyor. Ayrıca İstanbul Art News Edebiyat ekinde 2000 sonrası Türkiye Edebiyatında öne çıkan yazarların kitapları üzerine incelemeler yayınladı. Şu anda da K24 internet sitesinde yazıyor ve Mimar Sinan Üniversitesi'nde ders veriyor. En merak ettiği mesele, zihniyet dünyalarımızda geçmişten bugüne kalan köklü kodların neler olduğu ve nasıl dönüştüğü. Gündelik hayat, roman, popüler kültür, adab-ı muaşeret gibi alanlarda bu kodların peşine düşmeye çalışıyor. Tülin, ayrıca 15 yaşındaki Çınar'ın ve 2 yaşındaki Derin'in annesi.

Yazım Kuralları

1. Yazılar Windows Word programıyla, normal metin için Times veya Times New Roman karakteri 12 puntoyla, 1,5 satır aralığıyla yazılmış olmalıdır.
2. Yazıların uzunluğu konusunda sınırlama olmasa da yazının tek sayıda yayımlanabilmesi için kaynakçayla birlikte 25 sayfayı geçmemesi tavsiye edilir.
3. Metinlerin başlıkları bold ve sola yaslı şekilde yazılmalıdır. Başlıkların ilk harfleri büyük yazılmalıdır (ve, ile, de, mi gibi ekler her zaman küçük harfle yazılmalıdır).
4. Yazar isimleri bold ve sağa yaslı şekilde başlığın altında bulunmalı, yazar soyadı büyük harflerle yazılmalıdır. Yazarın unvan, bölüm, kurum ve e-mail bilgisi yazarın isminin sonuna dipnot eklenerek verilmelidir.
5. Türkçe özgün makaleler için verilecek özet "Öz" başlığı altında, 150 kelimeyi geçmeyecek şekilde verilmelidir. Tüm makalelerin ayrıca İngilizce dilinde de özeti verilmez. İngilizce dilinde verilecek özet "Abstract" başlığı altında olmalı ve yine 150 kelimeyi geçmemelidir. Önce makalenin Türkçe ve İngilizce başlığı, Türkçe özü verilmeli ve sonrasında 3-5 tane anahtar kelimeler verilmelidir. Bunların altına İngilizce öz ve anahtar kelimeler eklenmelidir. Öz ve Anahtar Kelimeler uluslararası standartlara uygun olmalıdır. Örnek: TR Dizin Anahtar Terimler Listesi, Medical Subject Headings, CAB Theasarus, JISCT, ERIC v.b. gibi kaynaklar kullanılabilir.
6. Dipnotlar kaynak gösterimi için değil, yalnızca ek bilgi vermek için kullanılır; sayfa altında numaralandırılarak 10 punto ve 1 satır aralığıyla verilir.
7. Metnin içinde yapılan doğrudan alıntı 40 kelimeyi geçiyorsa alıntı metin içinde yapılmayıp ana metinden farklılaştırılmış paragraf olarak gösterilmelidir. Doğrudan alıntı yapılacak metin, sağ ve soldan 1,25 cm girintili olarak 11 punto ile yazılır, başı ve sonuna çift tırnak eklenir ve alıntı sonunda parantez içinde kaynağa atıf yapılır.
8. Metinde şekil, tablo, resim vb. kullanılacaksa metin içinde ilgili yere, metinle arasında üstten ve alttan birer aralık bırakılmak suretiyle yerleştirilmelidir. Mümkün olduğu kadar bilgisayar aracılığıyla hazırlanmış görseller kullanılmalı, tarayıcıyla en az 600 dpi çözünürlükte tiff veya jpg şeklinde taranmış olarak metne yerleştirilmelidir. Resimler birbirini izleyerek numaralandırılmalıdır. Her resmin altına numarası ile birlikte kısa bir açıklama, ortalananmış olarak yazılmalıdır.
9. Metin içerisinde ve kaynaklar bölümünde kaynak gösterimi için Amerikan Psikologlar Birliği tarafından yayımlanan Publication Manual of American Psychological Association (APA) (6. baskı) adlı kitapta belirtilen kurallar esas alınmalıdır. Metnin içindeki atıflar, cümlelerin sonunda, noktadan önce yazar soyadı ve eserin basım yılı ile sayfa numarası parantez içinde yazılarak yapılır. APA stiline uygun olarak hazırlanmış atıf örnekleri aşağıda verilmiştir.
10. Kaynaklar bölümünde kitaplar için bibliyografik künye sırası (büyük küçük harf durumuna dikkat edilerek) şu şekilde olmalıdır: Yazar Soyadı, Adının baş harfi (yıl). *Kitap adı*. Basım yeri: Yayınevi. Makalelerde ise şunlar belirtilmelidir: Yazar Soyadı, Adının baş harfi (yıl). Makalenin adı. *Kitap veya Dergi adı*, sayısı, makalenin sayfa aralığı. İnternet adresi. Aşağıda APA kaynak gösterme kurallarına uygun olarak hazırlanmış örnekler verilmiştir.
11. Metnin ekleri, her bir ek ayrı sayfada olacak şekilde, kaynakçadan sonra verilmelidir.
12. Dergide yayınlanan yazıların bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yazım tutarlılığı sağlamak için Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı Yazım Kılavuzu'nun son baskısının esas alınması tavsiye edilir.

APA Stiline Göre Kaynak Gösterme Atıflar

	Metin içinde ilk atıf	Metin içinde ilk atıftan sonraki atıflar	Parantez içinde ilk atıf	Parantez içinde ilk atıftan sonraki atıflar
Tek yazarlı	Işık (1998)	Işık (1998)	(Işık, 1998: s. 36)	(Işık, 1998: s. 36)
İki yazarlı	Grazer ve Fishman, (2015)	Grazer ve Fishman (2015)	(Grazer ve Fishman, 2015: s. 107)	(Grazer ve Fishman, 2015: s. 107)
Üç-beş yazarlı	Keng, Lin ve Orazem (2017)	Keng ve arkadaşları (2017)	(Keng, Lin ve Orazem, 2017: s. 72)	(Keng ve ark., 2017: s. 72)
Altı ve daha fazla yazarlı	Bay ve arkadaşları (2017)	Bay ve arkadaşları (2017)	(Bay ve ark., 2017: s. 61)	(Bay ve ark., 2017: s. 61)
Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı (MEB 2002)	MEB (2002)	(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] 2002)	(MEB, 2002)

Kaynaklar Bölümü

Kitap	Türkçe Eser
	Emre, I. (1998). <i>Beden ve toplum kuramı</i> . İstanbul: Bağlam Yayınları.
	Türkçeye Çevrilmiş Eser
	Ariès, P. (2015). <i>Batıda ölümün tarihi</i> (I. Gürbüz, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.
	Editöryal Eser
	Bahar, M. (Ed.). (2006). <i>Fen ve teknoloji öğretimi</i> . Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
Kitap içinde bölüm	İngilizce Eser
	Smith, Z. (2016). <i>Swing time</i> . New York: Penguin Press.
	İngilizce Eser İçerisinde Bölüm
Kitap içinde bölüm	Gülgöz, S. (2005). Five factor theory and NEO-PI-R in Turkey. In J. Allik & R. R. McCrae (Eds.), <i>The five-factor model of personality across cultures</i> (pp. 175-196). Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
	Türkçe Eser İçerisinde Bölüm
Makale	Uysal, Ş. (1971). Metodoloji açısından Türkiye’de yapılan sosyolojik araştırmalar ve bir örnek köy araştırması. N. H. Fişek (Ed.), <i>Türkiye’de Sosyal Araştırmaların Gelişimi</i> içinde (ss. 139-151). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
	Türkçe Makale
	Ünal, N. (2001). Hastane infeksiyonları ve hastane tasarımı: yoğun bakımların tasarımı. <i>Hastane İnfeksiyonları Dergisi</i> , 1 (5), ss. 183-194.
	İngilizce Makale
Makale	LaSalle, P. (2017). Conundrum: a story about reading. <i>New England Review</i> , no. 1 (38), pp. 95–109.
	Online Makale
	Çevikalp, M. (2012). Kars’ın saklı yüzü: Malakanlar. <i>Aksiyon</i> . 10.06.2015 tarihinde http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=32989 adresinden edinilmiştir.
Tez	Web’den Alınmış Tez
	Atkıncı, H. (2001). <i>İlköğretim birinci kademe eğitim programlarının yaratıcı düşünmenin gelişimine etkisi</i> (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Çanakkale. 07.04.2017 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi adresinden edinilmiştir.
	Türkçe Tez
	Cihan, M. (2001). <i>Spinoza felsefesinde varlık ve bilgi problemi</i> (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
Tez	İngilizce Tez
	Rutz, C.L. (2013). <i>King Lear and its folktale analogues</i> (Unpublished Doctoral dissertation). University of Chicago, Chicago.

Guide for Authors

1. Articles submitted should be sent in Microsoft Word (.doc or .docx) format. Body text should be written in Times New Roman 12 pt. and 1.5 line spacing.
2. Even there is no particular limitations on the length of the articles; for an article to be published in a single volume, it is recommended for authors not to exceed 25 number of pages, including references.
3. Headings should be written in bold and left aligned. First character of the heading should always be written with a capital letter (conjunctions, for ex: and, or, with should not be written in capital letters).
4. Name of the author should be written in bold and right aligned whereas surname should be written with capital letters. Title, faculty, department and email address of the author should be added under the footnotes section; and be given following the name of the author.
5. Abstracts of articles written in English should be given under the heading of "Abstract" and should not exceed 150 words. It is also a requirement for abstracts to be given in Turkish language, again without exceeding 150 words limit. After the title of the article, Turkish heading, abstract and keywords (of 3 to 5) are given; Turkish abstract and keywords should follow. Abstract and keywords should comply with international standards. For example: TR Index Keyword Terms List, Medical Subject Headings, CAB Theasarus, JISCT, ERIC can be used.
6. Footnotes must only be used to address additional information, not for referencing; They must be given under the page, numbered correspondingly, and their typing style must be set to 10 pt and 1 line spacing.
7. Quotations exceeding 40 words should be separated from main paragraph and written as a separate one. Direct quotations should be indented by 1,25 cm of both sides and should be written in 11 pt.
8. Images, shapes or tables should only be used with a space left perpendicularly. Shapes used should be prepared digitally where possible. Scanned documents should have 600 dpi and sent as .tiff or .jpg format. Shapes must be numbered consecutively. A short explanation should be centered under the image containing its number.
9. In-text citation and bibliography must comply with the rules found in Publication Manual of American Psychological Association (APA) (6. ed) published by American Psychological Association. In-text citation, will be given at the end of the sentence, written in brackets, including; Surname of the Author, year of the publication and page number. APA referencing examples are given below.
10. In bibliography section, referencing of books must be as follows (capitalization should also be taken into consideration): Surname of author, Initial of name of author (year). *Name of book*: Place of publication: Publisher. In articles, referencing should indicate: Surname of author, Initial of name of author (year). Name of the article. *Name of the journal or the book*, volume, page range. Web address. APA referencing examples are given below.
11. Each appendix should be given in separate pages. Appendices should be given after the references section.
12. Authors are solely responsible for published articles' scientific and grammatical context.

APA Referencing Examples Basic Citation Formats

	In-text citation	Subsequent in-text citations	First citation in parentheses	Subsequent citations in parentheses
One author	Işık (1998)	Işık (1998)	(Işık, 1998: p. 36)	(Işık, 1998: p. 36)
Two authors	Grazer and Fishman (2015)	Grazer and Fishman (2015)	(Grazer & Fishman, 2015: p. 107)	(Grazer & Fishman, 2015: p. 107)
Three-five authors	Keng, Lin and Orazem (2017)	Keng et al. (2017)	(Keng, Lin & Orazem, 2017: p. 72)	(Keng et al., 2017: p. 72)
Six and more authors	Bay et al. (2017)	Bay et al. (2017)	(Bay et al., 2017: p. 61)	(Bay et al., 2017: p. 61)
Abbreviation for institutions	Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2002)	MEB (2002)	(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2002)	(MEB, 2002)

References Section

Books	Book in Turkish
	Emre, I. (1998). <i>Beden ve toplum kuramı</i> . İstanbul: Bağlam Yayınları.
	Book Translated into Turkish
	Ariès, P. (2015). <i>Batıda ölümün tarihi</i> (I. Gürbüz, Çev.). İstanbul: Everest Yayınları.
	Edited Book
	Bahar, M. (Ed.). (2006). <i>Fen ve teknoloji öğretimi</i> . Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
Chapters	Book in English
	Smith, Z. (2016). <i>Swing time</i> . New York: Penguin Press.
	Chapter in a book written in English
Articles	Gülgöz, S. (2005). Five factor theory and NEO-PI-R in Turkey. In J. Allik & R. R. McCrae (Eds.), <i>The five-factor model of personality across cultures</i> (pp. 175-196). Dordrecht, Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
	Chapter in a book written in Turkish
Thesis & Dissertation	Uysal, Ş. (1971). Metodoloji açısından Türkiye’de yapılan sosyolojik araştırmalar ve bir örnek köy araştırması. N. H. Fişek (Ed.), <i>Türkiye’de sosyal araştırmaların gelişimi</i> içinde (ss. 139-151). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
	Turkish Article
	Ünal, N. (2001). Hastane infeksiyonları ve hastane tasarımı: yoğun bakımların tasarımı. <i>Hastane İnfeksiyonları Dergisi</i> , 1 (5), ss. 183-194.
	English Article
Thesis from the Web	LaSalle, P. (2017). Conundrum: a story about reading. <i>New England Review</i> , no. 1 (38), pp. 95–109.
	Online Article
	Çevikalp, M. (2012). Kars’ın saklı yüzü: Malakanlar. <i>Aksiyon</i> . 10.06.2015 tarihinde http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/newsDetail_openPrintPage.action?newsId=32989 adresinden edinilmiştir.
Thesis & Dissertation	Atkıncı, H. (2001). <i>İlköğretim birinci kademe eğitim programlarının yaratıcı düşünmenin gelişimine etkisi</i> (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Çanakkale. 07.04.2017 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi adresinden edinilmiştir.
	Thesis written in Turkish language
	Cihan, M. (2001). <i>Spinoza felsefesinde varlık ve bilgi problemi</i> (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
	Thesis written in English language
	Rutz, C.L. (2013). <i>King Lear and its folktale analogues</i> (Unpublished Doctoral dissertation). University of Chicago, Chicago.

Gelecek Sayılar

Dönem	Tema	Sayı Editörleleri
2018 Güz	Roman / Çingene / Peripatetik	Egemen Yılığür
2019 Bahar	Kutsal Alanlar Arkeolojisi	Zeynep Koçel Erdem, Kenan Evren

Makale çağrılarını için bakınız <http://sosbildergi.msgsu.edu.tr>.

